

Mesinike Öppereis Karjala-Soome, 11.-14. Juuli 2013

Oma reisimuljeid jagas Elva mesinik Tõnu Hiiemäe.

Eesti Mesinike Liit korraldas 4-päevase reisi Karjala-Soome, et tutvuda sealse ilusa looduse, kultuuriväärtuste ja Soome mesindusega.

Oli ilus suvine hommik - neljapäev 11.juuli 2013. Reisibuss võttis esimesed reisijad peale Viljandist juba varahommikul, osa liitus nendega tee peal, osa Jüri alevikus ja osa rahvast ootas juba Tallinna sadamas A-terminali juures.

Meie laev „Viking-Line XPRS“ väljus sadamast kell kaheksa. Ilm oli ilus, päikesepaisteline, lainetust peaaegu polnud. Agaramad otsisid kohe ka fotoaparaadid välja ja läksid laevalaele ülemere sõitu nautima.

Umbes kolme tunni möödudes istusime juba Helsingis bussis ja meie reis marsruudil Helsingi-Kotka-Lappeenranta-Savonlinna-Mikkeli-Lahti-Vääksy-Helsingi võis alata.

Võtsime suuna kohe esimese külastatava mesila poole. Sadamast väljasõites tüütu ummik, kuid lõpuks pääsesime kiirteele ja Porvoo linnast möödudes tuligi juba looklev metsavahetee, mis viis meid Soome **suurmesiniku Juhani Vaara** Paradiisimesilasse. Mehe enda sõnul on tal hetkel 2000 mesilasperet. Kevadel oli tal olnud ligi 3000, kuid ta oli osanud ligi 1000 peret juba maha müüa, sest eelmine talv oli teinud mesilaste hulgas laastamistööd ka Soomes ning paljud mesinikud vajasid uusi peresid.

Juhani Vaara tundus olevat mees, kelle kohta võib öelda, et ta ei seisa pudeliski paigal.

Energiat ja ideid tundus tal jätkuvalt tohutult. Tema mesinikutee algas juhuslikult. Ametilt oli ta olnud õppinud keevitaja. Aga keevitus oli mõjunud tema tervisele halvasti. Arstid olid soovitanud tal ametit vahetada ja tervise kosutamiseks hakata mett tarbima. Siis juhtuski nii, et mee tarbimise kõrvalt hakkas ta hoopis ise mett tootma. Ja suurelt. Peale tema ja venelannast abikaasa on tal hetkel abiks veel 8 töötajat, ka eestlasi.

Mesilastega mesitarusid me küll ei näinud, aga käisime kahes suures tootmishoones, mis olid tehnikat täis. Kolmandasse hoonesse ta meid hästi sisse lasta ei tahtnud, põhjendades, et seal on tehnika, mis on veel patenteerimisel.

Kutsus meid kõiki sügisel Ukrainasse Apimondiale – seal olevat tal renditud suured ruumid omavalmistatud tehnika eksponeerimiseks. Haare paistis mehel olevat ikka tohutu. Ütles oma tehnikat eksportivat Ameerikasse, Austraaliasse, Uus-Meremaale, Venemaale.

Euroopast rääkimata. Järgmiseks aastaks planeerib mees mesilasperede arvu suurendada 5000-ni. Et jutul ikka tõepõhi taga, andis ta meile kaasa ingliskeelsed omatoodete kataloogid ja reklaamlehed, millel paljudel märke all „NEW 2013“.

Väike tunniajaline puhkepaus Kotka linnas ja võtsime suuna **Hamina** suunas, kus meid ootas **Markku Ylakas** koos abikaasaga. Nemad on harrastusmesinikud. Parematel aastatel oli seal olnud ligi 60 mesilasperet. Aga selle aasta talv võttis oma – kadu ligi 30%. Huvitav oli see, et osa gruppe kuulus mahemesinduse alla, osa tavamesinduse alla. Kuidas mees eristab mahemett tavameest, jäi vähemalt mulle arusaamatuks. Mahemesi maksab sealkandis 10% tavameest rohkem. Poolekilone mahemeepurk kodust maksis 5 eurot. Peamised maataimed olevat võilill, mustikas, vaarikas ja põdrakanep. Seda viimast kasvab Soomes tõesti väga palju.

Mesinduse poolelt jäi see mesila kuidagi lahjaks. Ka puhtus jättis natukene soovida. Enamus bussirahvale pakkus aga suuremat huvi ümbruskonnast kokku kogutud vanad vesijahutusega jõumasinad. Osad nendest olid töökorraski.

Kui olime lahke pererahva maitsvat mustikakooki ja kohvi maitanud, esimese (ja ainukese täies koosseisus) grupipildi teinud, tänasime neid ja võtsime suuna **Lappeenranta** suunas, kus ootas meid suvhotell „Karelia-Park“ oma pehmete vooditega. Mida tähendab suvhotell? Ikka seda, et suvekuudel on ta turistide päralt, talvekuudel aga elavad seal tudengid. Toad olid söögitegemise võimalusega, nõud tuli aga registratuurist eelnevalt välja kaubelda. Ka külmik oli, kuhu saime oma kodust kaasavõetud toiduvarud sättida. Ja mugavust võttis natukene maha ka see, et kuigi toad olid 2-kohalised, siis esimene tuba oli läbikäidav. Plusspooleks aga jälle see, et soovijad said kohe minna sauna, mis oli juba hinna sees. Mesinikud on leplik rahvas ja keegi eriti ei nurisenud. Kui olime end mugavalt sisse seadnud ja õhtust söönud, jätkus osal rahval veel tahtmist Lappeenranta linnaga tutvust tegema minna. Kuna meie hotell oli äärelinnas, siis mõnel aktiivsemal osalejal, kes tahtsid tutvuda rohkemate vaatamisväärsustega, kujunes jalutuskäigu pikkuseks ikka rohkem kui 10 kilomeetrit. Aga õhtu oli soe ja valge ning piirkond tundus turvaline, seetõttu polnud keskööks hotelli tagasijõudmine üldsegi mitte ekstreemne.

Reisi teine päev oli kuulutatud välja mesilaste-vabaks päevaks. Hommikul kell 8, kui kõht oli meeldivalt buffet-lauas täis söödud, olid kõik ilma hilinemiseta bussis ja kultuuriürituste programm võis alata. Buss keeras nina **Savonlinna** suunas ja algas parajalt mõnus slaalomsõit „tuhandete järvede“ vahelistel teedel. Neid oli tõesti palju – üks maalilisem kui teine. Et teekond kiiremini läheks, siis Marianne ja Aleksander rääkisid vaheldumisi küll Soomest ja mesindamisest, küll EML-i poolt korraldatavatest järgmistest üritustest. Väike vahepeatus **Sulkavas** ja seejärel juba pikem peatus **Savonlinnas**. Natukene ekslemist bussile parkimiskoha otsimisel ja jõudsimegi peaaegu Olavinlinna kindluse väravasse. Kindlus asub kivisaarel. Sillal, mida mööda pidime kindlusse pääsma, põles punane tuli, aga ei mingit infot. Otsustasime olla „liikluse rikkujad“ ja läksime edasi. Ja õigesti tegime. Kindlusevärava taga oli kassa, kust saime piletid osta ja kindlusega lähemalt tutvuma minna. Ja mitte keegi ei riieanud meiega, et olime silla ületanud punase tulega. Ju siis oli mingi tehniline rike, aga meie igaks juhuks ei hakanud selle kohta midagi pärima. Mine tea – äkki saadetakse tagasi.

Kindlus on rajatud 1475.aastal Giidi käest kuulsime, et saali lagede ehitamiseks olid toodud mesitrimehed kohale Tallinnast. Ju siis Soomes nii kõvasid mehi ei olnud.

Kindlus üle vaadatud, siis jäi veel piisavalt aega kas kehakinnituseks või poest meelepärase toidu kaasaostmiseks ning ka rannapromenaadil või vanalinna elavamail tänaval jalutamiseks.

Edasi viis tee meid **Kerimäki puukiriku** juurde – Euroopa suurim, kuhu mahub koos seisukohtadega kuni 5000 inimest ja mida peetakse Soomemaa selle piirkonna üheks atraktiivsemaks „turistilõksuks“. Väike osa seltskonnast vallutas aga enne kirikusse minekut kellatorni, mis tegelikult asus hoopis kõrvalhoones. Trepid olid rasked, aga ega siis „taevatee“ ei saagi kergete killast olla. Kirikus sees oli omapärane näitus – kiriku korjanduskastid erinevatest aegadest. Lõbusat elevust aga tekitas üks kohalik nupumees kiriku esimesel väljakul, kes oli oma vana traktori pannud teenima sellega, et oli jõuülekande otsa pannud gotlandi vesikäia ning teritas väikese tasu eest kirveid, vikateid, nuge ja muid terariiste.

Teekond jätkus **Punkaharju** suunas. See tähendas 7 kilomeetrilist, kohati väga kitsast kaljulist maariba järvede keskel. Seal tegime ka ujumispeatuse ja paljud meie toredast seltskonnast kasutasid seda võimalust rõõmuga. Kes vees ei käinud, maiustas metsas kasvavate mustikatega.

Ega me eriti kaua vee ja metsamõnuseid nautida ei saanud, sest kell tiksus muudkui edasi ja kella kuueks tahtsime jõuda kuulsat **Imatra veekoske** vaatama. Nimelt iga päev suvisel ajal avatakse sel kellaajal Sibeliuse poolt loodud muusikahelide saatel võimas Imatra veekosk 20-ks minutiks. Selleks ajaks koguneb sillale ja kaldapealsetele hulk rahvast vaatama. Esirea kohad võetakse ära ligi 45-60 minutit varem. Ilus vaatepilt oli, kui võimas veejuga koskest kuiva kaljusesse jõesängi langeb. Kohe oli ka vikerkaar kohal. Kahju, et seda vetemõllu jätkus vaid nii väheseks ajaks. Varsti olijõesäng jälle kuiv. Aga fotodel ja tubli filmimehe Jüri Luguse filmikaameras sai see vetemõll kaasa võetud.

Kui oli kose kõrval asuv Soome vanim luksushotell, mis meenutas mõne nurga alt vaadatuna isegi Neuscwansteini lossi Baierimaal, oma fotoaparaatidesse jäädvustatud, istusime jälle bussi, et suunduda tagasi meile juba tuttavasse Lappeenranta linna. Kuna meie bussi hing Marianne oli eelneval õhtul koos Aleksandri ja Annaga linna peal uurimistööd teinud, siis teadis ta täpselt, kuhu meid viia. Kõigepealt viidi meid 1700.aastast pärit park-kalmistule. Uskumatu, et keset linna on üks vana ja iidne kalmistu nii oskuslikult ühendatud tänapäevaga. Suurt muljet avaldas viimase sõja ajal langenud sõdurite hauad ja nende auks püstitatud monument, kus ühel küljel oli leinav lesk kahe lapsega ja teisel küljel langenu vanemad. Lappeenranlased austavad väga oma lähedasi, kes on läinud igaviku teele. Park-kalmistul oli ilusal õhtupoolikul mitmeidki jalutajaid, nii lapsevankreid lükates kui lihtsalt noori käsikäes armunud.

Sealt edasi läksime kuulsaid **liivaskulptuure** vaatama. Igal aastal tehakse neid ikka ja jälle ning alati on teemad erinevad. See aasta oli pühendatud soome eepose motiividele. Tõelised meistriteosed! Fotoaparaadid aina klõpsusid. Kuna kolmik, Marianne-Anna-Aleksander, olid neid skulptuure juba näinud eelmise päeva hilisõhtul, siis nende jutu järgi olevat ilusaim vaatepilt hoopis hiljem, kui on rohkem tulesid süüdatud. Aga kahjuks skulptuuride ala suletakse juba õhtul kell 21.00. Nendel oli eelmisel õhtul lihtsalt vedanud, et sinna sisse korraks vaid said.

Kui skulptuurid vaadatud, siis oli rahval valik ees – kas minna hotelli või jääda linna. Tegelikult hotelli algul läksid kõik, et oma päevased ostud ja märjad ujumisriided tuppa panna ja siis viis buss soovijad jälle kesklinna tagasi, kust siis igaüks omal käel ja omal ajal leidis tagasitee hotelli. Hotelli jääjaid said nautida jälle saunamõnuseid, linnaminejad aga omal valikul jalutamist rannapromenaadil, ekslemist Lappeenranta endise kindluse territooriumul või õhtustamist kesklinna kohvikutes. Lappeenranta linn oli suviselt ka ärganud. Kui eelmisel õhtul oli vaikne, siis reede õhtul käis seal juba tõeline möll. Keset linna toimus suur kontsert, kuhu turvatud platsile sissepääs oli tasuline. Aga kuna muusika oli kõrvulukustav, siis saime seda kuulata ka lihtsalt ringi jalutades. Omaette vaatamisväärsus oli see, kuidas kesklinna kiriku kõrvale murule kogunesid noored. Meie reisiseltskonna usinamad jalutajad tulid sealt mööda väheke enne keskööd ja said ka sellest melust osa. Kuid see melu olevat olnud rahulik, ei mingit kraaklemist ega kisa. Hull lugu vaid see, et kiriku tagumist külge kasutati oma loomulike vajaduste rahuldamiseks noorte poolt. Samas oli aga tänavatele ka rohkem muusikuid tulnud – üks ansambel mängis kohviku välisukse juures ja ei puudunud ka istuvalt

mängiv tänavamuusik. Hommikul muljeid jagades selgus, et vastupidavamad jalutajad olid hotelli tagasi jõudnud peale kella ühte öösel.

Kolmas päev algas bussis väikese viivitusega, sest hotelli administraator ei suutnud Mariannele väljastada makstud rahade tšekki. Tegu oli arvuti tõrkega. Kuid see 10 minutit kulus märkamatuult naabritega eelmise õhtu muljete jagamiseks. Ja algaski sõit Mikkelini linna poole, kus ootas meid järgmine mesinik. Kuna Mikkelini oli üle 100 km, pandi bussi televiisoris mängima video 2007.a. ekskursioonist Soome mesinike juurde. Bussis oli mitmeidki neid, kes siis osalesid ja tore oli vaadata, kui noored ja ilusad me kõik 6 aastat tagasi olime. Ja oleme ka praegu! ✍

Enne Mikkelisse jõudmist andis Aleksander lühiülevaate Soome mesindusest. Soomes on umbes 3000 mesinikku, kelledest ca 2/3 on Soome Mesinike Liidu liikmed. Võrdluseks: Eestis olevat ligikaudu 6000 mesiniku, kelledest kuulub EML-i 485. Ja ei ole Eestis tekkinud ka palju kohalikke mesindusseltse. Tundub, et eestlased tahavad olla omaette nokitsejad.

Soome mesindus on Põhjamaades üks paremaid. Mesinduspiirkonnad on jõudnud kaugemale põhja - Rovaniemi ümbrusesse Jõuluvana maale ja sealne mesi on ligi 2 korda kallim kui Lõuna-Soomes.

Viimase 10 aasta keskmine meesaak mesipuu kohta on 20-35 kg. Eelmine aasta oli Soomes suhteliselt kehv meeaasta ja teadaolevalt rändas Eestist üle lahe ligikaudu 60 tonni mett. Veel saime teada, et mahemesinduses ei tohi emal sülemlemise vältimiseks tiibu kärpida ja mesilasi tohib toita vaid mahesuhkruga, mis on tavasuhkrust kaks korda kallim.

Jõudsime **Mikkelisse** ja otsisime sealses Puhkekeskuses üles vahakujude muuseumi. 100% meie grupp ei olnud muuseumihuvilised, kuid need, kes käisid, seda ei kahetsenud. Kujusid oli kokku 80 ja need asusid kahel korrusel. Esimesel korrusel olid tähtsamad riigimehed, keldrikorrusel sportlased, muusikud ja isegi kuulsamad pätid, vargad ning joomasellidki olid esindatud. Ei puudunud ka Disneylandi -tegelased ja Jõuluvana Rovaniemist. Meie Lennart Meri oli esindatud ning üsna sarnane. Samuti Putin. Aga Jeltsin oli jupp maad lühemaks tehtud ja Gorbatšovil puudus sünnimärk laubal ning üsna raske oli Leninit ära tunda. Nemad muidugi asusid esimesel korrusel.

Puhkekeskuse värava vastas oli suures telgis odavare asjade turukaupmees end mõnusalt sisse seadnud. Õige mitu väikest pada ja kaitseväge nokamütsi rändas sealt meie busi. Üldise naeru ja pildistamise objektiks sattus Urmas, kui ta pada pähe proovis – saksa sõdur mis saksa sõdur.

Teekond jätkus sinka-vonka käänulist teed pidi metsade ja põldude vahel ja mõnikümmend minutit peale keskpäeva juhatas busi GPS meid edukalt mahemesiniku **Hannu Lappalainen** hoovi. Hetkel mehel veidi alla 100 pere. Karm talv ja talu renoveerimistööd ei lubanud hetkel peresid rohkem pidada. 10 aastat tagasi hakkas mahemesinikuks, enne tegeles tavamesindusega. 10 km raadiuses on 9-10 perelised grupid. Teeb varroalesta tõrjet sipelhappega ja karude eemalepeletamiseks on igal grupil päikesepatareidel töötav karutõrjesüsteem, mille osaliselt maksab kinni riik.

Taluhoovist, mis asus imekauni järve kaldal, jalutati umbes 300 meetri kaugusele metsatukka järgmiste mesitarude juurde.

Kuna Marianne andis loa olla mesilas nii kaua kui süda kutsus, siis oli osade mesinike bussisaamine väga-väga raske. Ega ta ei uskunud, et ligi 30-kraadises kuumuses kauem kui 3 tundi soovitakse olla. Kuid tegelikult oldi lõppkokkuvõttes isegi kauem ja metsast mesinike

väljameelitamine oli päris raske töö. Kui juba bussis oli rohkem kui 60% osalejaid, siis sai metsast ära meelitatud järgmine väike grupp, kuni lõpuks jäi sinna 5 viimast, kes mitte kuidagi ei tahtnud bussi poole tagasi liikuda.

Siit mõttekoht: ei tohi piiramatult aega anda, sest tuleb ikka arvestada enamuse järgi (bussis ja bussi ümbruses ootas ju üle 30 inimese) ja kindlasti ka ei tohi vastuvõtja usaldust kurjasti kasutada.

Kell hakkas juba õhtusse jõudma, kui jõudsimme **Lahtisse**. Plaanis oli ära käia suusahüppemäel ja ujuda hüppemäe all olevas basseinis. Aga see lõbu jäi ära. Keskmine suusahüppemägi (97 m) oli remondis ja kogu kompleks suletud. Jäi üle öelda vaid paar kõvemat sõna ja asuda teele meie ööbimispaika. Selleks oli Marianne valinud meile hotelli Vääksys – Lahti lähedal ilusa järve kaldal. Hotell „Tallukka“ oma 2-kohaliste tubadega, mille sisustusse kuulus lisaks mugavale voodile veel soliidne kirjutuslaud, suur kaarjas peegel, seinapeeglid ja väga kaasaegne tualettruum. Rõduaknast ilus vaade männi-kuusemetsale ja all orus okste vahelt helkivale järvele. Toast ei puudunud ka väike televiisor ega külmkapp.

Soovijad said kohe minna sauna- ja veemõnused nautima, kus oli lisaks ujumisbasseinile ka mullivann. See kõik kuulus meil juba ööbimisehinda. Samuti spordisaali kasutamine, kuid seda võimalust kasutada palaval suveõhtul ega ka järgmisel varahommikul ei soovitud. Jalutamishuvilised said hotelli lähedal mitmekümne meetri kõrgust vaatetorni vallutama minna. See oli küll tasuline (2 eurot), kuid kõik huvilised ei jõudnud sinna ka õigeaegselt kohale – torni sulgemisaeg saabus varem. Aga jalutasime siis metsas ja sõime mustikaid. Samuti said soovijad nautida õhtut veetmist ka hotelli restoranis, seda muidugi juba lisaraha eest. Lähedalasuvasse keskusse minekuks enam keegi ei leidnud endas vastavat energiat.

Ka neljas päev oli väga ilus. Peale buffet-lauas hommikusöögi rahulikus tempos nautlemist alustasime teekonda Helsingisse, et tutvuda sealse linnamesindusega. Kuna meie seltskonnas oli aasta vanemaks saanud Tarmo Teetlok, siis sooviti talle ühiselt õnne ja jõudu ning kingituseks EML-i logoga mälu-pulk, kuhu ta saab talletada eelkõige reisimälestusi. Autasustati ka eelmisel päeval bussis toimunud mälu-mängu võitjaid. Võistelda sai kas üksi või bussi-pinginaabriga. Küsimusi oli 16 ja mitte mesindusalased, vaid igast muust valdkonnast. Ülekaalukalt võitsid Lambit Kaasik ja Tiit Uhek, kes vastasid õigesti ära kõik 16 küsimust. Järgmised jäid 12 punkti peale ja päris palju oli tasavägiselt vastajaid 8-10 punkti.

Mariannel oli välja arvatud, et bussirahva keskmine vanus oli 55,7 aastat. Kõige vanem meie seast oli 86-astane väga vapper Etkar Viljandimaalt, keda ka premeeriti väikese kingitusega. Kõige noorem aga sünnipäevalaps Tarmo. Siis saime teada ka, millise tähtkujude esindajad me oleme. Selles osas oli ülekaalus „Kaksikuid“. 43-liikmelisest seltskonnast 8 inimest, järgnesid „lõvid“ (6 inimest) ja „jäärad“ (5 inimest). Ülejäänud jagunesid siis teiste tähemärkide esindajateks.

Sõit Helsingi suunas läks sujuvalt seni, kuni kümnekond kilomeetrit enne meie sihtkohta jõudmist otsustas buss tõrkuma hakata. Õnneks 1,5 tunni jooksul sai bussijuht rikke kõrvaldatud ja sõit jätkus. Ning ega meilgi igav ei olnud. Bussi remontimise kohaks oli parkimiskoht „Ikea“ ja „Hong Kongi“ kaupluste juures asuvas parklas ning soovijatel jälle võimalus natukene oma rahakotti kergendada. Kolmel Lõuna-Eesti mehel hakkas aga järsku kiire ja nad otsustasid omal käel Helsingisse ja juba päevasele laevale jõuda. Kodus olid selgunud ootamatud asjatoimetused, mida nad nüüd kiiresti pidid korraldama minema.

Helsingis jõudsime õnneks paari minuti jooksul ka Kaljukirikusse (Templiaukio Kirkko) sisse põigata, siis juba aeti rahvas välja, et hakkab toimuma mingi üritus. Kui eelmisel aastal Soome sõidu ajal ka seal olime, siis mängis muusika ning kõik tundus ilusam. Võib-olla sel korral muusika puudumine ja kiire väljaajamine rikkus selle hetke. Edasi juhatasid Aleksander ja Marianne meid lõunapausi pidama buffet-lauda, sest kodune õhtusöök oli veel mitmete tundide kaugusel. Kõhud täis, võtsime suuna Sibeliuse ausamba juurde, sest seal ootas meid juba linnamesinduse eestvedaja mesinik **Markku Pyhönen** – pikkakasvu toredaolemisega noorepoolne mees.

Esimesed tarud asusid umbes 5-minutilise tee kaugusel Sibeliuse monumendist pärnade keskel ühes õues. Parajasti pidas seal õppusi 15-liikmeline algajate grupp, kõigil vastav kaitseriietus seljas. Enamasti hästi noored inimesed.

Pered olid mõlemad 7 poolraami suured korpustarud. Lend hästi hoogne. Huvilisi linnamesindusega tegeleda olevat ligi 90 inimesel. Eesmärgiks mesinikul omada 2-3 taru ja saada perelt ca 20 kg mett. Meiepoolsele küsimusele, kuidas linnavõimud mesilaste pidamise suhtuvad, ütles mesinik, et õnneks on võim mesilaste suhtes heatahtlik. Veel käisime hooldushaigla pargis, kus oli 4 taru ja kolmas koht oli Helsingi Kulinaariakooli 5-korruselise hoone, kus 5.-nda korruse rõdul ilutses 2 mesitaru. All tänava ääres töötas bensiinitankla ja piirde küljes oli silt „siin asub katuse mesila“. Helsingi linnas pidi olema kokku 50-60 mesilagrupperi. Helsinki linnamesinikud teevad koostööd Helsingi Loomaaiaga ja tulevad ka Tallinna Loomaia sünnipäevapidustustele 25.augustil. Seal eelmisel aastal Aleksander nendega tutvavaks saigi ning küllakutse Helsingisse.

Kuna laeva väljumiseni jäi veel aega, siis tegi bussijuht meile veel sõidu kaldaäärsetel ülikitsastel tänavatel, et näeksime ilusat panoraamvaadet merele. Ja oli ka traditsiooniline paus Senativäljakul, kus uudistajaid said üle lugeda Toomkiriku trepiastmed (kas Marianne ikka ütles õige arvu?) ja vaadata võimast ehitist ka seestpoolt. Kel see juba varasemast ajast nähtud, need jalutasid ümbruskonnas. Sadamasse jõudsime viperusteta ja samuti kesköök Tallinna. Buss viis rahva laiali täpselt nii, nagu ta oli 4 päeva eest varahommikul meid peale võtnud.

Mis veel bussiaknast Soomemaast silma jäi? Potipõllumajandust soomlased ei harrasta. Mõne talu hoovis ainult mõni üksik marjapõõsas ja needki uppusid umbrohtu. Muruniitmist seal ka eriti ei harrastata. Kõik kasvab nagu *jumal juhatab*. Üksikuid mesitarusid majade õues ei näinud.

Liiklus silmatorkavalt rahulik, kuigi mõnel teel oli lubatud sõita kuni 120 km tunnis. Linnades väga palju jalgrattaid pargitud ja üksikud neist lukus. Helsingi tänavapildis aga palju vietnamlasi ja ka tõmmunahalisi. Paljud neist tundusid olevat kohalikud.

Üldiselt oli väga tore reis, mida saame veel kaua mäletada. Reisiseltskond meeldivalt rahulik ja mõistev.

Aitäh korraldajatele, Mariannele ja Aleksandrile, kes teevad suurepärase koostööd.

